

ר' עובדיה מברטנורא

ה אדמה. טיט אדום: מרצופין. שקין גדולות שנושאין בהם פרקמטיא בספינות, וחותרמין אותם כדרך שחותמים האגרות. ושיעוריה דרבנן זוטר מדר"ע. והלכה כחכמים: כדי לזבל כרישא. כרתי. ושיעוריה זוטר מקלח של כרוב. והלכה כחכמים: מלא כף סיד. כף של סיידין: כדי לעשות קולמוס. המגיע לקשרין של אמצע אצבעותיו: עבה. שאינו ראוי לכתובה: מרוסק. מרוצץ ושביר: ביצה קלה. ביצת תרנגולת. ואמאי קרי לה ביצה קלה שקלה להתבשל יותר משאר ביצים. והשיעור הוא כדי לבשל כרגורת ממנה: טרופה. מעורבת בשמן: ונתונה באלפס. שהוחם כבר שהיא ממהרת להתבשל: ו תרודה. כף: חף. שן משיני המפתח שפותחים בה הדלתות. ואין הלכה כרבי יהודה: כרכר. של אורגין, ומעבירו על השתי כשהוא מתוח לפניו ושובט בו

משנה ה

המוציא אדמה - שיעורה פחותם המרצופין - חותם שעל שקי הסוחרים, דברי רבי עקיבא. וחקמים אומרים: שיעורה פחותם האגרות והוא פחות מחותם המרצופין.

המוציא זבל וחול הדק - שיעורו כדי לזבל קלח אחד של כרוב, דברי רבי עקיבא. וחקמים אומרים: כדי לזבל כרישא - כרתי, חציר, ושיעורו קטן מקלח של כרוב.

המוציא חול הגס - שיעורו כדי לתן על מלא כף סיד - כמות חול שמוסיפים לכף של סיידים המלאה סיד.

המוציא קנה - שיעורו כדי לעשות ממנו קולמוס וגודל הקולמוס הוא שיגיע לקשרי אצבעותיו. ואם היתה הקנה עבה - עבה או מרוסק - שבור לרסיסים, שאי אפשר לכתוב בו, שיעורו כדי להסיקו ולבשל בו ביצה קלה שפניצים - ביצת תרנגולת⁹⁷, טרופה - בחושה בשמן וממהרת להתבשל, ונתונה באילפס - במחבת שכבר הוחמה:

משנה ו

המוציא עצם - שיעורו כדי לעשות ממנו תרוד - כף. רבי יהודה אומר: שיעורו כדי לעשות מגונו חף - שן של מפתח. המוציא זכוכית - שיעורה כדי לגרד ולחדד בו ראש הפרפר - כעין מחט של עץ שבידי האורגים.

המוציא צרור או אבן - שיעורו כדי לזרק בעוף. רבי אליעזר בן יעקב

ביאורים והרחבות

עשיית שנת אחת. ב. ביאור נוסף מביאה הגמרא, אנדיפי הוא המצח, וטופלים אותו בסיד כדי להאדימו. וכך ביארנו למעלה.

97. בגמרא למדין: מפני מה קראו לביצה "ביצה קלה", שיערו חכמים אין לך ביצה קלה לבשל יותר מביצת תרנגולת. ומאי שנא כל שיעורי שבת כרגורת, והכא כביצה? אמר ליה (מר בריה דרבינא לבנו) הכי אמר רב נחמן: כרגורת מביצה קלה. פירוש: השיעור שמתחייב בהוצאת קולמוס עבה או מרוסק הוא, כדי לבשל בו גרורת מביצה קלה, ולא כדי לבשל את כל הביצה.

אומר: אין אדם טורח להרים אבן להבריא עוף, לפי שמסתפק בגערה. לכן שיעור צרור או אבן הוא **כְּדִי לְזַרְק בְּבִהְמָה** ולהבריחה:

משנה ז

המוציא **חֶרֶס** - שיעורו **כְּדִי לְתַן בֵּין פְּצִים לְחֻבְרוֹ** - כשמסדרים עמודים או קורות זה על זה או זה בצד זה, אם יש חלל בין אחד לחברו מניח בחלל חרס כדי שלא יתעקמו, **דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אָמַר:** שיעורו **כְּדִי לְהַתּוֹת בּוֹ אֶת הָאֵוֶר** - לקחת בו גחלים בווערות ממקום למקום. **רַבִּי יוֹסֵי אָמַר:** שיעורו **כְּדִי לְקַבֵּל בּוֹ רְבִיעִית** הלוג מים⁹⁸.

אָמַר רַבִּי מֵאִיר: אָף עַל פִּי שֵׁאִין רְאִיָּה לְדָבָר שֶׁהָחַרַס מִשְׁמַשׁ לַחֲתִיית גַּחְלִים מֵהָאֵוֶר, יֵשׁ זֶכֶר לְדָבָר, שְׁנַאֲמַר (ישעיה ל, יד): **"וְלֹא יִמָּצֵא בְּמִכְתָּתוֹ - בְּשִׁבְרֵי חֶרֶשׁ לְהַתּוֹת אִישׁ מִנְקוּד"** מכאן שהשתמשו בחרס לחיתוי האש, ולכן חייבים על הוצאתו בשיעור זה.

ר' עובדיה מברטנורא החוטיין: כדי לזרוק בבהמה. דלא טרח אינש למשקל צרור משום עוף להבריחו, דבקלא בעלמא סגי ליה: ז בין פצים לחבירו. כשמסדרין פצימין ועמודין וקורות ועושין שורות של קורות על הארץ ויש חלל בין זו לזו סומכו תחתיו שלא יתעקם: זכר לדבר. דחשיב חרס בחתיית האור: לחשוף. לדלות: מנבא. גומא קטנה שהמים נקבצים בה, אלמא חשיב חרס נמי בקבלת המים והלכה כרבי יוסי: ט א אמר ר"ע מנין לעבודה זרה שמשמאה במשא. אידי דאיירי לעיל באסמכתא גבי חרס, נקט נמי להני קראי דאסמכתא. וקרא דתורם כמו דוה הוא סמוך לקרא דלא ימצא במכתתו חרס דאייתי לעיל. אי נמי משום

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: מַשֶּׁם רְאִיָּה? הֲרֵי הַפְּסוּק מְסִיִּים שֵׁם: "וְלַחֲשׂוֹף מִיָּם מְנַבָּא" - הרי ששיעור של חרס הוא כדי לקבל בו מעט מים:

פרק תשיעי

הלכות שונות הנלמדות בדרשת "מנין"

משנה א

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: מְנַיִן⁹⁹ לְעִבּוּדָה זָרָה שְׁמֻטְמָאָה בְּמִשְׂא - שהנושא אותה, אף על פי שאינו נוגע בה, הרי הוא טמא **בְּנִדָּה** - כדין נידה? **שְׁנַאֲמַר** בעניין

ביאורים והרחבות

98. רבי יוסי מחמיר לחייב אפילו בשיעור קטן יותר, שהרי כדי לחתות אש צריך שיעור גדול יותר כדי שלא יכווה. אמנם, לכאורה יש צד שרבי יוסי מיקל מרבי מאיר, בכך שלרבי יוסי צריך חרס עם בית קיבול למים, מה שאין כן לרבי מאיר, שאין צריך בית קיבול לחתיית גחלת (תפארת ישראל).

99. **הקדמה:** ארבע המשניות הראשונות פותחות בשאלה "מנין", המביאות ראייה מן הפסוקים בדרך של אסמכתא. **רש"י** פירש הטעם שהובאו משניות אלו כאן, משום דבעי למיתני (במשנה